

دستورالعمل «صیانت از حقوق کودکان و نوجوانان در رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر»

مقدمه توجیهی

امروزه کودکان مخاطبان مهم رسانه‌ها محسوب می‌شوند و تأثیرات روانی و جسمانی این فضا برای کودکان انکارنشده است، بنابراین لزوم حمایت از کودکان به عنوان گروه حساس ایجاب می‌کند دستورالعمل‌هایی در حوزه صیانت و حمایت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی تدوین شود؛ چراکه دسترسی این گروه آسیب‌پذیر به برخی رسانه‌ها و محتواها دربردارنده خطراتی است. کودکان و نوجوانان حق استفاده از محصولات رسانه‌ها را دارند به شرط آنکه این محصولات متناسب با تأمین نیازها و علایق آنها و رشد سالم جسمی، روحی و عاطفی آنها عرضه شده باشد و برخلاف مصلحت کودکان و نوجوانان نباشد؛ بنابراین باید از کودکان و نوجوانان در برابر محصولات مضر رسانه‌ای و سایر موارد در فضای مجازی محافظت کرد. به همین منظور، در جهت صیانت و حمایت از کودکان الزامات فنی و محتوایی به عنوان تکلیف برای رسانه‌ها تعیین می‌شود که از طریق این دستورالعمل ابلاغ می‌گردد.

ماده ۱- در این دستورالعمل، واژگان و عبارات در معانی مشروح زیر به کار می‌رود:

۱-۱- ساترا: سازمان تنظیم مقررات رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی؛

۱-۲- رسانه: ارائه‌دهنده صوت و تصویر فراگیر؛

۱-۳- کودکان و نوجوانان: کاربران رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر دارای سن کمتر از ۱۸ سال شمسی؛

۱-۴- توصیف‌گر رده‌بندی سنی محتوا: نشان تعیین‌شده از سوی ساترا که ویژگی‌های مختلف، مخاطرات محتوا و علت رده سنی تعیین‌شده را برای آگاهی مخاطب بیان می‌کند.

۱-۵- کودک‌آزاری: هر گونه بدرفتاری فیزیکی یا عاطفی، سوءاستفاده جنسی، غفلت یا رفتار همراه با بی‌توجهی یا استثمار تجاری یا سایر انواع استثمار، که منجر به آسیب واقعی یا احتمالی به سلامت، بقا، رشد یا کرامت کودک در زمینه روابط یا مسئولیت، اعتماد یا قدرت شود.

۱-۶- **عریان:** عریان به معنی برهنگی، عاری از لباس و بدون پوشش بودن بدن است.

۱-۷- **مفاهیم انتزاعی:** مفاهیم انتزاعی حاصل فعالیت و عمل ذهنی است که در مقابل مفاهیم عینی و ملموس قرار می‌گیرند؛ لذا در عالم خارج وجود نداشته و قابل لمس و مشاهده نیستند.

ماده ۲- رسانه ملزم به رعایت موارد زیر است:

۱-۲- رده‌بندی سنی محتوای صوت و تصویر فراگیر با در نظر گرفتن گروه‌های سنی پنج‌گانه و نیز موضوعات ۱۳گانه مشمول رده‌بندی سنی، طبق «دستورالعمل رده‌بندی سنی» اعمال شود.

۲-۲- توصیف‌گر رده‌بندی سنی محتوا طبق «دستورالعمل رده‌بندی سنی»، به نحوی که به راحتی برای کاربر قابل رؤیت و تشخیص باشد، درج شود.

۲-۳- در صفحه اصلی رسانه، محتوای مربوط به کودکان، در بخش ویژه کودکان از سایر محتواها به روشنی متمایز شود.

۲-۴- رسانه موظف است ابزار «کنترل و نظارت از طریق والدین»^۱ را برای اعمال محدودیت در دسترسی کودکان ایجاد کند.

تبصره - ویژگی‌های ابزار کنترل و نظارت از طریق والدین، با توجه به نوع فعالیت رسانه در سند پیوست الزامات ارائه می‌شود.

۲-۵- تدابیر لازم جهت رعایت حریم خصوصی و حفظ محرمانگی اطلاعات شخصی کاربران به‌ویژه کودکان و نوجوانان اتخاذ شود.

۲-۶- **جمع‌آوری، افشا، مبادله و استفاده از اطلاعات گردآوری شده از کودکان و نوجوانان ممنوع است.**

تبصره - جمع‌آوری، افشا، مبادله و استفاده از اطلاعات گردآوری شده از کودکان، تنها با اخذ رضایت اولیای قانونی وی در زمان ایجاد حساب کاربری و فقط با هدف بهبود پیشنهاد محتوا بر اساس سابقه جستجو و علایق وی و ارائه پیشنهاد به کاربر، امکان‌پذیر است.

^۱ Parental control

۲-۷- رده سنی تبلیغات نمایش داده شده (قبل، حین و بعد از پخش محتوا) برای کودکان و نوجوانان باید با رده سنی محتوای اصلی تناسب داشته باشد.

۲-۸- رسانه‌ای که محتوای آموزشی برای کودکان و نوجوانان ارائه می‌دهد، برای ارائه خدمات آموزشی باید پیشخوان جداگانه ایجاد کند.

۲-۹- رسانه موظف است در بخش گزارش کاربران، موضوعات مربوط به کودکان از جمله رعایت نشدن رده‌بندی سنی و عدم تناسب رده سنی تبلیغ با محتوا را ایجاد کند و گزارش‌ها را با قید فوریت، رسیدگی و پاسخ مناسب را در صورت راه ارتباطی حداکثر ظرف ۲۴ ساعت به گزارش‌دهنده اعلام کند.

ماده ۳- انتشار موارد ذیل ممنوع است:

۳-۱- انتشار هرگونه محتوا در جهت تحریک یا ترغیب به کودک‌آزاری؛

۳-۲- نمایش برقراری ارتباط با کودکان و نوجوانان به منظور کودک‌آزاری یا آزار جنسی؛

۳-۳- نمایش کودکان و نوجوانان به صورت عریان یا پوشش‌های مبتذل؛

۳-۴- محتوای مروج اعتقادات، آیین‌ها و باورهای خرافی و انحرافی آسیب‌زننده و مغایر با موازین اسلامی و آیین‌ها و مناسک آن باورها، بدون قصد تحلیل و نقد؛

۳-۵- ارائه مفاهیم انتزاعی شبهه‌برانگیز در محتوای اعتقادی و دینی؛

۳-۶- نمایش و ترویج اقدامات خطرناک (به‌ویژه با اجرای کودکان) همچون پرش از ارتفاع، استفاده از مواد منفجره، بازی با آتش، درگیری و تعقیب دزدان و قاتلان بدون قصد تحذیر و هشدار؛

۳-۷- نمایش حیوان‌آزاری و ترویج برقراری رابطه عاطفی افراد (به‌ویژه کودکان) با حیوانات ناقل بیماری؛

۳-۸- آموزش و تشویق و ترویج اباحه‌گری یا ارتکاب محرمات شرعی؛

۳-۹- تشویق و ترویج و عادی‌سازی هتک حرمت والدین و بزرگسالان؛

۳-۱۰- گفتار و رفتار صریح یا شدید توهین‌آمیز، تبعیض‌آمیز و نفرت‌پراکن؛

۳-۱۱- نمایش جزئیات زخم و جراحات عمیق مثل قطع یا متلاشی شدن عضو مگر در موضوعات و فرایندهای پزشکی، بهداشتی و علمی.

ماده ۴- هر قسم از تبلیغات تجاری برای رده سنی زیر ۱۲ سال منع می‌شود و همچنین برای بالای ۱۲ سال اگر تبلیغات حاوی حداقل یکی از موارد زیر باشد، ممنوع است:

۴-۱- تبلیغات گمراه‌کننده: هر نوع محتوای تبلیغات تجاری است که اطلاعات نادرست یا ناقص را ارائه می‌کند و موجب گمراهی یا تحت تأثیر قرار دادن قضاوت یا به اشتباه انداختن این گروه سنی در تشخیص کالا یا خدمت با کالا یا خدمت دیگر می‌شود.

۴-۲- تبلیغات نامحسوس: نمایش محصول، خدمت یا علامت تجاری به صورت غیرواضح در محتوای تبلیغات به نحوی که در ازای دریافت پول یا عوض مشابه باشد.

۴-۳- فروش از راه دور: آن دسته از محتوای تبلیغات تجاری که به صورت مستقیم راه‌های ارتباطی جهت خرید کالا یا خدمت را عرضه می‌کند.

۴-۴- استفاده از افراد مشهور و محبوب کودکان و نوجوانان به منظور ترغیب برای خرید؛

۴-۵- تشویق به شرکت در مسابقات و قرعه‌کشی‌های منوط به پرداخت هزینه.

ماده ۵- رسانه در صورت تخلف از این دستورالعمل با تشخیص کمیته رسیدگی به تخلفات ساترا به تناسب تخلف ارتكابی مشمول یک یا چند مورد از تنبیهات ذیل می‌شود:

۵-۱- تذکر همراه با درج در پرونده؛

۵-۲- اخذ تعهدنامه کتبی؛

۵-۳- درج عذرخواهی یا اصلاحیه در رسانه؛

۵-۴- ممنوعیت بارگذاری مطلب جدید به مدت حداکثر یک هفته؛

۵-۵- ارائه خدمات رایگان مبنی بر آموزش سواد رسانه‌ای و فضای مجازی کودکان؛

دستورالعمل « صیانت از حقوق کودکان و نوجوانان در
رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر »

- ۵-۶- الزام به همکاری با رسانه‌های کودکان و نوجوانان به صورت رایگان؛
- ۵-۷- ممنوعیت فروش حق اشتراک جدید به مدت حداکثر یک هفته؛
- ۵-۸- محرومیت یا محدودیت در تبلیغات بازرگانی و حامی مالی برنامه‌های تلویزیونی؛
- ۵-۹- عدم صدور تأییدیه‌های جدید ساترا؛
- ۵-۱۰- محرومیت از مدیریت رسانه؛
- ۵-۱۱- تعلیق مجوز رسانه؛
- ۵-۱۲- لغو مجوز رسانه.

ماده ۶- ساترا مرجع تفسیر این دستورالعمل است و بر حسن اجرای آن نظارت می‌کند.

دستورالعمل فوق، مشتمل بر ۶ ماده، در سومین جلسه کمیسیون تنظیم مقررات رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر روز یکشنبه مورخ ۹ آذرماه ۱۳۹۹ تصویب شد و از تاریخ ۳۰ اسفند ۱۳۹۹ لازم الاجرا می‌شود و دستورالعمل رده‌بندی سنی پیش از تاریخ لازم الاجرا شدن این دستورالعمل ابلاغ می‌گردد.